

Yttrande över SOU 2022:44 Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher, dnr Ku2022/01357

Härmed avger Konstnärscentrum sitt yttrande över SOU 2022:44 Kreativa Sverige!

Bakgrund

Konstnärscentrum är en av tretton [centrumbildningar](#) som samlar cirka 11.000 professionella fria kulturskapare. Genom anslag från bland andra Kulturrådet arbetar centrumbildningarna med förmedling av uppdrag, marknadsföring av kulturskapare i hela landet och internationellt, med projekt för breddande av kulturarbetsmarknaden till nya områden och genomför kompetensutveckling för medlemmarna.

Varje centrumbildning arbetar utifrån sitt konstområdes särskilda förutsättningar för att ge effektiva insatser för kulturskaparna. Centrumbildningarna utgör en omistlig infrastruktur för det fria professionella kulturlivet både som initiativtagare, förmedlare och aktörer/projektägare och är en förutsättning för att fler fria professionella kulturskapare ska ha möjlighet att verka yrkesmässigt.

Konstnärscentrum drivs av Sveriges bildkonstnärer och arbetar bland annat med området Gestaltad livsmiljö: konst i offentliga rum och konstnärligt arbete i planprocesser, ett område som växer och utvecklas mycket för närvarande. Vi förmedlar konstnärer ut i skolorna genom plattformen Konstdepartementet och utvecklar just nu området konstnärliga uppdrag inom äldreomsorgen. Dessutom driver vi projekt där människor runt om i landet får skapa tillsammans med konstnärer, en återkommande biennial med tillfällig offentlig konst, (X) Sites, och branschträffen BRAK som samlar hela konstlivet i norra Sverige.

Konstnärerna utgör kärnan i de kulturella och kreativa näringarna, deras verk och skaparkraft, villkor och arbetsmarknad är grundläggande faktorer för hur kulturella och kreativa näringar kan utvecklas framöver. Utan kulturskaparnas erfarenheter och inflytande i en strategi för kulturella och kreativa näringar får en kommande strategi huvudsakligen en näringspolitisk legitimitet.

Konstnärscentrums kommentarer:

1. Konstnärscentrum stödjer ett tydligt tvärfunktionellt ansvar för kunskap, synergier och samverkan. Viktigt är dock att kunskap från, och dialog med, branscherna finns med i arbetet.

Konstnärscentrum stödjer förslaget om förnyelse av rådgivning om företagande. Här ser vi begreppet företagande i ett brett perspektiv. Med 1400 medlemmar, närvaro i hela landet och samarbete med många regioner och kommuner har Konstnärscentrum en stor potential på detta område och vi arbetar redan i dag på detta sätt i mindre skala. Våra medlemmar är bildkonstnärer och verkar på en snabbt föränderlig arbetsmarknad. Det krävs stor branschkunskap och uppdaterad kunskap för att kunna komma med adekvat rådgivning. Med de resurser vi har i dag når vi inte ut i den utsträckning vi vill, men med en finansiering som motsvarar behoven kan vi nå ut till alla bildkonstnärer i landet med information, konkret

rådgivning och stöttning. Konstnärscentrum arbetar även med mentorskap i den skala vi har möjlighet till, något vi kan utveckla med hjälp av en adekvat finansiering. Vi ser därför gärna att ytterligare resurser tillförs oss.

Konstnärscentrum stödjer förslaget om ökade möjligheter till finansiering i stort, även om vissa av förslagen inte är aktuella för vår organisation och våra medlemmar. Viktigt för oss är bredare möjligheter till finansiering av exempelvis kulturverksamheter som startas upp i glesbygd av bildkonstnärer, verksamheter som kan bli startskott för nya noder av kulturellt företagande. Vi framhåller även vikten av att EU-medel kommer vår bransch till del i större utsträckning, men det krävs mer än information för att detta ska komma till stånd då ansökningsprocessen är alltför resurskrävande för de småskaliga verksamheter som dominerar vår bransch.

Det krävs bättre kunskap ute i kommunerna inom området upphandling av konst, och det är bra med ett utvecklat stöd från upphandlingsmyndigheten. Det är då också viktigt med en dialog med branschen (till exempel Konstnärscentrum och Konstnärernas Riksorganisation) för att identifiera vilken typ av stöd som vi ser att beställare har behov av. Frågan handlar inte bara om att upphandling ska ske på ett korrekt sätt, utan också att den ska ske på ett sätt som gynnar konstnärlig kvalitet och konstnärens arbetsvillkor.

4. Konstnärscentrum stödjer förslaget om att avsätta statliga medel till branschernas aktörer, och framhåller centrumbildningarnas möjligheter att genom sina befintliga nätverk bidra till internationalisering.
5. Konstnärscentrum stödjer förslaget om att stärka kulturskolan och de estetiska ämnena i grundskolan. Vi vill komplettera med att professionella konstnärer kan komma in i alla ämnen i skolan och ge eleverna nya perspektiv och gestaltande av kunskap, något vi arbetar med inom plattformen Konstdepartementet. En förstärkning av Skapande skolas medel är därför lika viktigt för att ge soloföretagare inom kulturområdet möjlighet till uppdrag och utveckling.
6. Konstnärscentrum stödjer förslaget att tillsammans med kulturföretag, boende och civilsamhället forma insatser för platser. Så arbetar också många konstnärer redan och det är även något som relaterar till propositionen Gestaltad livsmiljö. Viktigt är statlig finansiering/medfinansiering för att skapa trygghet för exempelvis små kommuner eftersom det ofta inte går att definiera slutresultaten i början av en sådan process.

”Kulturhyror” är något som länge efterfrågats av alla kulturutövare och situationen blir allt mer akut med inflation och hyreshöjningar. En reform skulle gynna kulturens företagande brett och långsiktigt. Här behövs konkreta lösningar som svarar mot att många verksamheter hyr av privata fastighetsägare som behöver långsiktiga och tydliga incitament för att välja att hyra ut lokaler med lägre hyresnivå.

Övergripande förslag från Konstnärscentrum:

Många aktörer inom kultur har svårt att prova att gå in i nya arbetsformer på grund av små marginaler och osäker ekonomi. Det är därför inte säkert att ändrade strukturer får direkt genomslag. Satsningar kan också bli felriktade på grund av bristande förståelse för var utövarnas intresse eller behov finns.

I arbetet med konkreta förslag för att gynna konstnärernas företagande, KKN:s kreativa kärna, föreslår vi därför ett uppifrån/nedifrån-perspektiv. Genom små statligt finansierade pilotprojekt inom fria konstnärliga företag och aktörer i samarbete med den offentliga och privata sektorn går det att få fram arbetsmodeller som redan är verklighetsanpassade och förankrade i branscherna. Parallellt bör den departementsöverskridande arbetsgruppen arbeta med övergripande frågor och föra dialog med pilotprojekten och branschorganisationerna för att stämma av helheten.

Övergripande synpunkter från Konstnärscentrum:

Konstnärscentrum anser att de 13 centrumbildningarna borde identifieras som de branschnära företagsfrämjande organisationer de är och vara naturliga samarbetspartner till t.ex Vinnova och Tillväxtverket.

Centrumbildningarnas förslag att överföra resurser från arbetsmarknadspolitiken till centrumbildningarna (remissvar betänkandet SOU 2021:77 Från kris till kraft) svarar mot betänkandet Kreativa Sveriges förslag att samordna fler departement och politikområden i syfte att stärka dessa näringar. Stärkta resurser till centrumbildningarna ger effekt, vilket de tillfälliga pandemistöden tydligt visat och motiverar finansiering från fler politikområden utöver kultur. Genom utökade stöd till centrumbildningarna ökar förutsättningar att driva och utveckla korrekt riktade insatser till respektive yrkeskår.

För Konstnärscentrums huvudstyrelse

Ordförande Anna Ridderstad